

Kayser Eminpûr'un Şairliği ve Şiirleri Üzerine

Musa BALCI*

Özet: Çağdaş Fars şiirinin tanınmış şairleri üzerine Türkçede birçok çalışma yapılmışken, özellikle 1979 İran İslâm Cumhuriyeti sonrası temsilcilerine dair çok az çalışmadan söz edilebilir.

Çağdaş İran şiirinin son kırk yılının öne çıkan temsilcilerinden birisi Kayser Eminpûr'dur. Eminpûr'un şairliğinin dönemleri, şiir kitaplarının içeriği, etkilendiği şairler, şiirlerinde telmih yaptığı şahsiyetler, şiirlerinde kafiye, atasözleri, deyimler ve söz sanatlarının kullanımını gibi konulara dair tespitler, aynı zamanda bizlere bugünkü İran şiiri hakkında fikir vermektedir.

Eminpûr, bir yönüyle klasik Fars şiiri anlayışına son derece bağlıdır ve diğer yönüyle bugünün şiirini yazmıştır. Şiirinin özellikle ilk dönemlerinde toplumsal konular şairin sesi üzerinde baskındır. Onun olgunluk dönemi olarak kabul edilen sonraki şiirleri İran'da geniş kitleler tarafından beğeni kazanmıştır. Kayser Eminpûr, kelimelerle adeta oynayarak şiirler yazmış bir şair olması bakımından da ilgi çekicidir.

Anahtar Kavramlar: Kayser Eminpûr, Çağdaş İran Şiiri, Poetika, Üslûp.

On The Poetry and Poems of Qeysar Aminpour

Abstract: While many studies on the well-known poets of contemporary Persian poetry have been done in Turkish, there are very few studies on the representatives of post-Islamic Republic of Iran.

One of the prominent representatives of the last forty years of contemporary Iranian poetry is Qeysar Aminpour. The periods of the poetry of Aminpour, the content of the poetry books, the poets who were influenced, the poets he made in his poems, the rhymes in his poems, proverbs, idioms and the use of speech arts give us an idea about the present Iranian poem.

In one respect, Aminpour is highly committed to the understanding of classical Persian poetry and, in other words, wrote the poem of today. Especially in the early stages of his poetry, social issues dominate the voice of the poet. His later poems, which were considered to be his maturity period, were appreciated by the masses in Iran. Qeysar Aminpour is also interesting in terms of being a poet who wrote poems with words.

Keywords: Qeysar Aminpour, Contemporary Persian Poetry, Poetika, Style.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Gönderilme Tarihi: 24 Aralık 2018, Kabul Tarihi: 28 Aralık 2018

* Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Mütercim Ter-cümanlık Farsça, musabalci@hotmail.com, orcid.org/0000-0001-2345-6789

Giriş

Osmanlı İmparatorluğunun son döneminde yaşanan modernleşme çabaları ile İran coğrafyasında yaşananlar büyük benzerlik taşımaktadır. Yüzyıllardır dost ve komşu olan bu iki toplum yönetiminde, ekonomide, sanatta ve toplumsal hayatta yenilikler yapmaya ihtiyaç duymuştur. Düşünce alanında yaşanan değişim gerek şekil ve gerekse içerik bakımından edebiyat ve sanat eserlerinde görülebilir. Edebiyat ve sanattaki yenileşmenin izlerini en iyi tespit edebileceğimiz alanların başında ise şairlerin eserleri gelmektedir.

Batı tesirinde gelişen çağdaş İran şiiri konusunda, kısmen de batılı referansların tesiriyle ülkemizde yeterince malumat bulunmaktadır. Bu dönemin şairlerinin birçok kitabı Türkçeye çevrilmiş ve haklarında çeşitli makaleler yayınlanmıştır. Fakat 1979 sonrası İran şiiri konusunda yeterince bilgi sahibi olduğumuzu söyleyemeyiz. Bu konuda Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç'ın *Meşrutiyetten Cumhuriyete İran Şiiri*¹ başlıklı kitabının özellikle son kısmı önemlidir. İran tarihi açısından da farklı bir kırılmanın yaşandığı 1979 inkılabı ve sonrası İran şiirinin ülkemizde yeterince takip edilememesi konusunda çeşitli sebeplerden söz edilebilir. Bunlar arasında hemen akla gelenler, İran'da yaşanan yönetim şekli değişikliğinin ülkemize yansımaları konusundaki kaygılar ve 1979 sonrası şiirinin henüz akışını devam ettiren bir durumda olmasıdır.

Ülkemizin hiçbir dönemde kayıtsız kalmadığı komşusu İran'ın, son kırk-elli yıllık dönemde şiirinin nasıl bir durumda olduğunun bilinmesi son derece önem arz etmektedir. Bir ülkedeki değişimin izlerinin takip edilebileceği en üst ve kalıcı alan dildir. Zira dil, her gün konuşulan ve yeni nesillerin yetiştirilmesindeki başlıca araçlardandır. Yarım asra yakın bir zamandır İran toplumunda yaşanan bu değişimden habersiz kalmamız makul değildir. Kaldı ki, komşularımız konusunda Batıdan haberler beklemenin ne denli olumsuz sonuçlar doğurduğunu her geçen gün daha acı bir şekilde görmekteyiz. Bu düşüncelerle, 1979 sonrası İran şiirinin en tanınmış isimlerinin başında gelen Kayser Eminpûr'un (1338 hş. -1386 hş. / 1959-2007) şiiri, şairliği, şiirinin konuları ve kaynakları gibi konular üzerinde durulacaktır.

1. Kayser Eminpûr'un Şairliğinin Dönemleri

Meşrutiyet sürecinden (1501-1736) itibaren İran şairleri, edebiyat sahasında da toplumsal ve siyasal hayatlarındaki bağımsız olmayan bir arayış içerisine girmiştir. Özellikle dünyanın teknik anlamda büyük bir değişim yaşadığı ve hayat tasavvurunun eskisinden farklılaştığı bir dönemde, klasik Fars şiirinden beslenmek ve bu tarzda şiirler söylemek çağdaş İran şairle-

¹ Hicabi Kırlangıç, *Meşrutiyetten Cumhuriyete İran Şiiri*, Hece Yayınları, Ankara 2014.

rini tatmin etmemiştir. İranlı şairler bu dönemde, klasik şiirin anlatım imkânlarını yeni konularla buluşturmak ve özellikle Fransız aydınlanmasıyla Avrupa edebiyatında gelişen edebî anlayıştan yararlanma arzusuyla meşruiyet döneminden itibaren çeviri faaliyetlerine girişmiştir. Bu çeviri faaliyetleri döneminde çağdaş İran şiirinde iki anlayış ortaya çıkmıştır. Bu anlayışlar, klasik formu koruyarak günün şiirini yazmaya çalışan şairler ve tümüyle Avrupaî tarzda eser vermeye çalışan şairler olarak izah edilebilir.

Kayser Eminpûr, bu anlayışlar içerisinde klasik formu koruyarak kendi çağının şiirini yazmaya çalışan şairler halkasının 1979 sonrası en önemli temsilcilerindendir.² Eminpûr, 1959 yılında İran'ın Huzistan eyaletinin Gotvend şehrinde dünyaya geldi. İlköğrenimini doğduğu yerde, orta öğrenimini ise Dezful'da tamamladı. Üniversite eğitimine 1978 yılında Tahran Üniversitesinin Veterinerlik Fakültesinde başladı fakat bir müddet sonra bu bölümü bıraktı. 1984 yılında Tahran Üniversitesinde Fars Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenci oldu ve aynı bölümde doktorasını Şefii-ye Kedkenî danışmanlığında, "Çağdaş Şiirde Gelenek ve Yenilik" teziyle tamamladı. Eminpûr 1979-1987 yılları arasında gençlere yönelik yayınlanan Surûş Dergisinde şiir editörlüğü yaptı.

İlk şiir kitabı 1984 yılında *Güneşin Sokağında* adıyla yayınlandı. 1988 yılında Zehra Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev aldı. 1990 yılında Tahran Üniversitesinde akademisyen olarak çalışmaya başladı ve buradaki görevini vefatına kadar sürdürdü. 2000 yılında geçirdiği bir trafik kazası sonucunda, uzun tedaviler gördü. 2007 yılında hayatını kaybetti ve doğduğu yer olan Gotvend'de defnedildi.³

Kayser Eminpûr'un şiiri hem şekil (*outer form*), hem de muhteva (*inner form*) bakımından yenilikler barındırmaktadır.⁴ Bir yönüyle klasik, diğer yönüyle çağdaş şiirin özelliklerinden yararlanan Eminpûr rubâî, mesnevi, dubeyti ve gazel gibi farklı kalıplarda şiirler yazmış olması açısından da farklı bir yerde durur.⁵ Kayser Eminpûr'un şiirlerinin önemli bir kısmı klasik Fars edebiyatının sayılan tarzlarındadır. Onun şiirlerinde en çok kullandığı aruz bahirleri şu şekilde sıralanmaktadır: Hezec (32 kez), Remel (26 kez), Muzari (23 kez), Müctes (14 kez), Recez (13 kez), Mütekarib (9 kez), Hafif (4 kez).⁶

² Kayser Eminpûr'un hayatı hakkında bkz. Musa Balcı, "Çağdaş İran Şiirinde Savaş ve Kayser Eminpûr'un Savaş Temalı Şiirleri", *Turnalar Dergisi*, Sayı: 72, 2018, s. 86.

³ Kayser Eminpûr, *Aşk Dilinin Grameri*, Çev.: Ali Güzelyüz, Demavend Yayınları, İstanbul 2013, s. 9-10; İsmâîl Nâdirî, Muhammed Mehdî Rûşen, Numân Onak, "Dagdagêhâ-yi İctimâf-yi Şîr-i Kayser Eminpûr", *Faşlnâme-i Pejûhişhâ-yi Edebî ve Belâgî*, Yıl: 2, Sayı: 1, 1392, hş., s. 82.

⁴ Suheylâ Selâhî Mukaddem, "Novâverî der Şîr-i Kayser Eminpûr", *Pejûhişnâme-yi Zebân ve Edebiyyât-i Fârsî*, Yıl: 2, Sayı: 6, 1389 hş., s. 134.

⁵ Sâye İktisâdî Niyâ, "Murûrî ber Kâr-nâme-yi Şîr-i Kayser Eminpûr", *Nâme-yi Ferhengistân*, Sayı: 36, 1386 hş., s. 144.

⁶ Nazarî, "Mûsikî-yi Eş'âr-i Kayser Eminpûr", s. 152.

Şiirde yenileşme denildiğinde, özellikle akla gelen şey farklılık, normdan kaçış, yapı bozumu, duygu, kişileştirme, bugünün dünyasının fenomenlerini tasvir, çocukluk dünyasının tasviri, sembol, gösterge, toplumsal konuların işlenmesi, sembolik şiir, özgürlük, toplumsal adalet, direniş, şehir hayatından bıkkınlık ve tabiata yöneliş, devrim düşüncesi gibi çok sayıda konu başlığı akla gelmektedir.⁷ Sayılan bu başlıkların hemen hepsi Kayser Eminpûr'un şiirinde de karşımıza çıkmaktadır.

Yenileşme arayışı, sanat ve edebiyatta her dönemde görülebilen bir özelliktir. Bu anlamda, bugün klasik kabul ettiğimiz sanatkarların her biri kendi dönemlerinin en büyük yenilikçileridir. Firdevsî'nin kahramanlık edebiyatı tarzına getirdiği yenilikler, Menûcehrî'nin methiyeci olmakla birlikte tabiat tasvirine kazandırdığı özellikler yeniliğin ifadeleridir. Nizâmî'ye ait *Mahzenü'l-Esrâr* kitabında yer alan aşağıdaki beyitler, sanatkarların yenilik konusuna bakışını en güzel biçimde anlatmaktadır.⁸

شعبده تازه برانگیختم
هیکیلی از قالب نو ریختم

Yeni bir sihir icat ettim. Yeni kalıptan bir heykel yaptım.

عاریت کس نپذیرفته ام
آنچه دلم گفت بگو گفته ام

Kimseden borç kabul etmedim. Gönlümün söyle dediğini söyledim.

Şiir kuramı üzerine de kafa yoran Kayser Eminpûr,⁹ çağdaş İran şiiri üzerine doktora çalışması yapmıştır. Eminpûr, *سنت و نوآوری در شعر معاصر / Çağdaş Şiirde Gelenek ve Yenilik*" başlıklı bu eserinde, yenilik konusunda dikkat çekici ifadeler kullanır. Eminpûr'a göre yenilik, başı ve sonu net ve belirlenmiş tarzlara sahip bir şey değildir. Modernizm öncesi dönemdeki yüzyılların tümünde de yenilik görülebilen bir şeydir. Çünkü bizzat yeniliğin kendisi sanat ve edebiyatın özelliğidir. Yenilik geleneğin reddedilmesi değildir.¹⁰ Onun bu ifadeleri, kendi şiirini hangi anlayışla inşa ettiği konusunda bizlere fikir vermektedir.

Kayser Eminpûr'un şairliği üslup ve içerik bakımından üç döneme ayrılabilir:¹¹

⁷ Mukaddem, "Novâverî der Şîr-i Kayser Eminpûr", s. 140-141.

⁸ Mukaddem, "Novâverî der Şîr-i Kayser Eminpûr", *Pejûhişnâme-yi Zebân ve Edebiyyât-i Fârsî*, s. 136.

⁹ Kayser Eminpûr'un şiire bakışı konusunda bir başka çalışmamız için bkz. "Çağdaş İran Şairlerinden Kayser Eminpûr'un Poetika Temalı Şiirleri Üzerine", *UMTEB IV. Uluslararası Mesleki ve Teknik Bilimler Kongresi*, Erzurum 2018.

¹⁰ Mukaddem, "Novâverî der Şîr-i Kayser Eminpûr", s. 135.

¹¹ Ferehnâz Mabûdî, Tûrec Akdâyî, "Câmieşinâsi-yi Erzişâh ve Zıdd-i Erzişâh der Eş'âr-i Kayser Eminpûr", *Faslnâme-yi Tahassûsî-yi Zebân ve Edebiyyât-i Fârsî*, Sayı: 15, 1396 hş., s. 218.

Birinci dönem (1357 hş.-1367 hş./ 1978-1988): Şairin bu dönem şiirlerinde devrim düşüncesine bağlılık, dinamik ve canlı bir söyleme sahip ideolojik idealizm vardır. İlk dönem eserlerinde *در کوچه آفتاب / Güneş Sokağında* ve *تنفس صبح / Sabah Teneffüsü* kitaplarında görüldüğü gibi devrim düşüncesine bağlılık, şairin kendi sesine baskındır.

İkinci Dönem (1367 hş.-1376 hş./ 1988-1997): Şairin bu dönem şiirlerinde pasiflik ve idealizmin tükenişi ve içe bakış hâkimdir. Şiirin ikinci döneminde, *آینه های ناگهان / Ansız Aynalar* kitabında olduğu üzere, şiirlerinde romantizm duygusu hâkimdir ve şairi kendi dünyası üzerinde düşünmeye çağırın bir atmosfer vardır.

Üçüncü Dönem (1376 hş.-1380 hş./1988-2001): Şairin neredeyse tümüyle içe bakış ve sezgisel kazanımlara yöneldiği dönemdir.¹² Eminpûr'un, 1998 yılında geçirdiği bir trafik kazasında ağır yaralanması ve uzun tedavileri boyunca yazdığı şiirlerde şairin kendi iç dünyasının sesi duyulur. Bu şiirleri 1386 hş./2007 yılında yayınlanan *دستور زبان عشق / Aşk Dilinin Grameri*¹³ kitabında toplanmıştır.

Kayser Eminpûr'un şiirleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde; yaşadığı dönemin ve toplumun atmosferinin ilk dönem şiirlerinde son derece hâkim oluşu dikkat çeker. İlk dönem eserlerinde "toplumsal ben" in ön planda olduğu fakat sonraki dönemlerde, zamanla bu "toplumsal ben" in yerini "ferdî ben" in aldığı görülür. Eminpûr'un şiirlerinde, "toplumsal ben" den "ferdî ben" e yönelimi ve özellikle son dönem şiirleriyle daha geniş bir beğeni görmesi, şairin kendi sesini bulmasıyla doğrudan ilişkilidir.

Eminpûr'un İran'da basılan toplu şiirler kitabında, şairin kitaplarının sıralanışında son şiirlerinden ilk şiirlerine doğru bir sıralama takip edilmiştir. Son şiirleri en başta, çocuklar için kaleme aldığı kitaplar ise kitabının en sonunda yer almaktadır.

2. Kayser Eminpûr'un Şiir Kitapları

1. *در کوچه ی آفتاب / Güneş Sokağında*

1363 hş./1984 yılında yayınlanmıştır. Eserdeki şiir kalıpları rubâî ve dubeytidir. Şairin bu kitapta yer alan şiirlerindeki "ben", "toplumsal ben" dir. Bu eser yayınlandığında İran'daki toplumun gündemini cihad, şehadet, savaş ve fedekârlık gibi kavramlar oluşturmuştur.¹⁴ Eminpûr'un şiirinin birinci döneminde tasvirde kullandığı unsurlar arasında ise "tufan,

¹² İsmâil Nâdirî, Muhammed Mehdî Rûşen, Numân Onak, "Dagdagehâ-yi İctimâf-yi Şi'r Kayser Eminpûr", *Faslnâme-i Pejûhişhâ-yi Edebî ve Belâğî*, Sayı: Yıl: 2, Sayı: 1, 1392, hş., s. 83; Mabûdî, Akdâyî, "Câmieşinâsî-yi Erzişhâ ve Zıdd-i Erzişhâ der Eş'âr-i Kayser Eminpûr", s. 218.

¹³ Kayser Eminpûr'un *Aşk Dilinin Grameri* kitabı, seçme şiirler şeklinde Farsça ve Türkçe olarak Prof. Dr. Ali Güzelyüz tarafından yayınlanmıştır. Demavend Yayınları, İstanbul 2013.

¹⁴ Muruvvet Muhammedî, "Berresi-yi "Men" hâ-yi Şi'ri-yi Kayser Eminpûr", 1379 hş., s. 3.

dalga, okyanus, yanardağ, orman” gibi kavramlar yer alır. O, şiirinin bu döneminde sorgulayıcı bir tavır yerine kesin bir inançla şiir söylemektedir.¹⁵

2. تنفس صبح / Sabah Teneffüsü

1363 hş./1984 yılında yayınlanmıştır. Eserde, duygu ve düşüncelerin dile getirilmesi için gazel kalıbından yararlanılmıştır. Eserdeki duygu ve düşünce atmosferi, daha derinlikli olmakla birlikte, ilk kitabındaki atmosferle aynıdır. Şairin bu kitapta yer alan şiirlerindeki “ben”, “toplumsal ben”dir.¹⁶ Eminpûr’un *Teneffus-i Sobh* kitabında yer alan, aşağıdaki satırlarında bunu açık olarak görebilmekteyiz.

مپرس از دل خود «لاله ها چرا رفتند»

17 که بوی کافری از این سوال می آید

Gönlüne sorma, laleler (şehitler) niçin gittiler?

Zira bu sorudan kâfirlik kokusu geliyor

3. آینه های ناگهان / Ansız Aynalar

1372 hş./1993 yılında yayınlanmıştır. Bu eserde şair, kendi şairliğinin ve şiirin farkına daha çok varmaktadır. Kimi şiirlerinde “toplumsal ben” karşımıza çıkarken, kimi şiirlerinde ise “ferdî ben” görülür. Şair, zaman zaman geçmişe dönme ihtiyacı duyar.¹⁸ Bu şiirleriyle şairin farklı bir dünyaya adım attığı açık biçimde görülmektedir. Şair, artık savaş ve mücadelenin sonunda hayatın gerçekliğiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu dönem, şairin idealizmden yorulduğu ve ideolojik söylemi bir kenara bıraktığı dönemdir.¹⁹

ناگهان

چه قدر زود

20 دیر می شود!

Ansızın

Ne kadar çabuk

Geç oluyor!

دیشب پس از چهل سال فهمیدم
21 که رنگ چشمانم میشی است

Dün gece, kırk yıldan sonra fark ettim

Gözlerimin ela renginde olduğunu

¹⁵ Mahmûd Futûhî, “Se Sedâ, Se Reng, Se Sebke der Şîr-i Kayser Eminpûr”, *Edeb Pejûhi*, Sayı: 5, 1387, hş., s. 15-16.

¹⁶ Muhammedî, “Berresî-yi “Men”hâ-yi Şîrî-yi Kayser Eminpûr”, s. 4.

¹⁷ Eminpûr, *Mecmûa’-yi Eş’âr*, s. 396.

¹⁸ Muhammedî, “Berresî-yi “Men”hâ-yi Şîrî-yi Kayser Eminpûr”, s. 5-6.

¹⁹ Futûhî, “Se Sedâ, Se Reng, Se Sebke der Şîr-i Kayser Eminpûr”, s. 17.

²⁰ Kayser Eminpûr, *Mecmûa’-yi Eş’âr*, İntişarât-i Morvârid, Tahran 1393 hş., s. 271.

²¹ Eminpûr, *Mecmûa’-yi Eş’âr*, s. 260.

4. گلها همه آفتابگرداند / *Çiçekler Hep Günebakandır*

1380 hş./2001 yılında yayınlanmıştır. Eminpûr'un bu eseri, ilk kitaplarından farklı olarak menfi duyguları da dile getirildiği *Âynehâ-yi Nâgehânî* eseriyle tema benzerliği taşır. Şair bu kitabındaki şiirleriyle neredeyse tümüyle kendi "ferdî ben"iyle karşımızdadır. Bazı şiirlerde şairin itiraz, kaygı, öfke ve acılarının izlerini görürüz.²² Bu dönemin şiirlerinde, savaş dönemi şiirlerinde baskın olan kelime kadrosuyla karşılaşmayız. Bunun yerine, şiirde "buselerin çürümesi, solgun pervaneler, donmuş tebessümler, kurumuş ve çatlamış yara, kör çöl, kurşuni hava, gri aynalar, kurt düşmüş kal meyve, boğazda düğümlenen ses, çatlamış tavan, kâğıttan anlar, idari yaşamalar, sarı ve hüznü güneş, kiralık gökyüzü, mahmur sandalyeler" gibi kelime ve terkipler daha baskındır.²³ Eminpûr'un bu dönemdeki şiirlerinde söyleyiş oldukça sadedir ve bu özellik Sadî'nin üslubunu çağırıştır.²⁴

5. دستور زبان عشق / *Aşk Dilinin Grameri*

1386 hş./2007 yılında yayınlanmıştır. Basılmasının ardından çok kısa bir zamanda tükenen bu kitapta Nîmâî tarz, serbest şiir, gazel, dubeyti gibi kalıplarda şiirler yer almaktadır. Eminpûr, bu kitabındaki şiirleriyle tümüyle "ferdî ben"ini dile getirmektedir.²⁵

Eminpûr'un şiirlerinin üçüncü döneminde, şair yaşlı bir kaplumbağa gibi kanatları kırılmış ve uçmaya hasret kalmış hissi taşır. Şiirlerinde ölüm düşüncesi kendini hissettirmeye başlar. Bu dönemdeki "uçuş", şiirinin birinci döneminden farklı olarak "ölüm"ü sembolize eder.²⁶ Bu durum şairin sağlık durumuyla da ilişkili olsa gerektir. Gerçi onun önceki dönemine ait şiirlerinde de zaman zaman benzer bir atmosfer görülür. Onun mutsuzluğu biraz da insanların samimiyetsiz davranışlarındanır. *Golhâ Heme Âftâbgerdânend* kitabında yer alan *به آیین دل / Gönlün Tôresine* başlıklı şiirin mısraları, şairin bu halinin tercümanıdır.

برای رسیدن، چه راهی بریدم

در آغاز رفتن، به پایان رسیدم

Varmak için, ne kadar yol aldım

Yürüyüşün başında, sona vardım

²² Muhammedî, "Berresî-yi "Men" hâ-yi Şî'rî-yi Kayser Eminpûr", s. 7.

²³ Futûhî, "Se Sedâ, Se Reng, Se Sebke der Şî'r-i Kayser Eminpûr", s. 19.

²⁴ Futûhî, "Se Sedâ, Se Reng, Se Sebke der Şî'r-i Kayser Eminpûr", s. 21.

²⁵ Muhammedî, "Berresî-yi "Men" hâ-yi Şî'rî-yi Kayser Eminpûr", s. 8-9.

²⁶ Futûhî, "Se Sedâ, Se Reng, Se Sebke der Şî'r-i Kayser Eminpûr", s. 20.

به هر کسی که دل باختم، داغ دیدم

به هر جا که گل کاشتم، خار دیدم

*Kime gönül verdiysem acı gördüm
Nereye gül diktiysem diken gördüm*

من از خیر این ناخدایان گذشتم

27 خدایی برای خودم آفریدم

*Ben bu inançsızların hayrından vazgeçtim
Kendim için yeni bir tanrı yarattım*

Kayser Eminpûr'un şiiri üzerine kaleme alınan makalelerde, her ne kadar onun şairliği üç döneme ayrılrsa da, bir şairin sanat hayatını net çizgilerle dönemlere taksim etmek ve bu dönemleri birbirinden ayrı değerlendirmek doğru bir yaklaşım değildir. Bu yaklaşım biçimi elbette edibin sanat hayatını anlamayı kolaylaştırmaktadır. Eminpûr'un şiirinin canlılığı ve üslubu bakımından bu üç dönemi üç renk olarak ele alan bir yaklaşımdan da söz etmek gerekir. Onun şairliğinin birinci dönemi "sibk سرخ / kırmızı üslup", ikinci dönemi "sibk خاکستری / gri üslup", üçüncü dönemi ise "sibk بی رنگی / renksiz üslup" şeklinde nitelendirilmektedir.²⁸ Kırmızı üslubun, savaş ve mücadele şiirlerini ve canlı bir dönemi; gri üslubun, hareketin kaybolmaya başladığı ve daha belirsiz bir ara dönemi; renksiz üslubun ise tek bir amaç odaklı olmayan dönemi ifade ettiği düşünülebilir. Buradaki renklerden kasıt Eminpûr'un şiirinin ortaya çıkışı, gelişmesi ve olgunluğa erişmesidir.

Eminpûr'un ilk dönem şiirlerinin kelime kadrosuna bakıldığında bazı kavramların çok fazla kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu kavramlar "şehit, miraç, abdest, ziyaret, iman, imam, ibadet, Kerbela, Kufe, tavaf, Kâbe, lebbeyk, Bilal, melek, namaz, türbe, mucize, tilavet, hicret, fetva, adak, kurban, İbrahim, Nemrut, Zülfikar, kıyam, isar, cihat, lale, kılıç, kan, saldırı, at, kahramanlık, eyer, patlama, savaş, silah, tüfek, füze, düşman, kimyasal yağmur" olarak sayılabilir.²⁹

Kayser Eminpûr'un şiirinin en olgun dönemi olarak kabul edilen üçüncü dönemdeki manzumelerinde şairin kendini sükûta doğru çektiğine şahit oluruz.³⁰ Sorgulayıcı bir tavır da geliştiren şair, şiirinin birinci döneminde kullandığı "şehit" kavramını bu dönemde de kullanır fakat bu kavrama farklı bir bakış kazandırır. *Destur-i Zebân-i Aşk* kitabında yer alan ve Eminpûr'un dil ve imla işaretleri üzerinden de şiir yazma çabasını gösteren

²⁷ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 200.

²⁸ Futûhî, "Se Sedâ, Se Reng, Se Sebki der Şî'r-i Kayser Eminpûr", s. 10.

²⁹ Futûhî, "Se Sedâ, Se Reng, Se Sebki der Şî'r-i Kayser Eminpûr", s. 12.

³⁰ Futûhî, "Se Sedâ, Se Reng, Se Sebki der Şî'r-i Kayser Eminpûr", s. 15.

“نشانه پرسشی / *Soru İşareti*” başlıklı şiiri ve diğer beyitleri buna güzel örnek-tir.

اگر که چون و چرا با خدا خطاست چرا
³¹چرا سؤال و جواب است روز بازپسین؟

*Allah'a niçin ve nasıl diye sormak hataysa niçin
 Peki, sorgu ve sual var ahiret gününde?*

شهییدی که بر خاک می خفت
 سر انگشت در خون خود می زد و می نوشت
 دو سه حرف بر سنگ:
 « به امید پیروزی واقعی
 نه در جنگ،
³²که بر جنگ!»

*Toprağa uzanmış bir şehit
 Parmağını kanına batırıyor ve yazıyordu
 Birkaç kelime taş üzerine:
 “Gerçek bir zafer umuduyla
 Savaşta değil,
 Savaşa karşı!”*

Kayser Eminpûr, bu dönemdeki şiirlerinde savaşta zafer kazanmak yerine, savaşa karşı zafer kazanmanın arayışındadır. İlk dönem eserlerinde, ideolojik bir bakışla Irak-İran savaşında ülkesinin yardımına şiirleriyle ko-şan şair, son dönem eserlerinde insani idealizm bakışıyla savaşın kendisine karşı çıkar. Özellikle 2000 yılında yaşadığı trafik kazası sonucundaki ağır ameliyatlar, onun daha çok kendi iç dünyasına kulak vermesine sebep olmuştur. *Destûr-i Zebân-i Aşk* kitabında yer alan “سفر در آینه / Aynada Yolculuk” başlıklı gazeli bu durumun en güzel örneklerindedir.³³

این منم در آینه، یا تویی برابرم؟
 ای ضمیر مشترک، ای خودِ فراترم!

*Ben miyim bu aynadaki, yoksa sen misin karşımdaki?
 Ey ortak zamir, ey uzaktaki ben!*

³¹ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 53.

³² Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 16.

³³ Futûhî, “Se Sedâ, Se Reng, Se Sebk der Şi'r-i Kayser Eminpûr”, s. 15, 23-24.

در من این غریبه کیست؟ باورم نمی شود
خوب می شناسمت، در خودم که بنگرم

*Bendeki bu garip de kim? İnanamıyorum
İyi tanıyorum seni, kendime baktığım zaman*

این تویی، خود تویی، در پس نقاب من
ای مسیح مهربان، زیر نام قیصرم!

...

*Bu sensin, bizzat sen, benim maskemin arkasındaki
Ey şefkatli Mesih, Kayser isminin altındayım*

سالها دویده ام از پی خودم، ولی
تا به خود رسیده ام، دیده ام که دیگرم

...

*Yıllarca koştum kendi peşimden, fakat
Kendime yetiştğim anda, gördüm ki bir başkasıyım ben*

از هزار آینه توبه تو گذشته ام
می روم که خویش را با خودم بیاورم

*Binlerce aynadan iç içe geçmişim
Gidiyorum, kendimi benimle getireyim*

با خودم چه کرده ام؟ من چگونه گم شدم؟
³⁴باز می رسم به خود، از خودم که بگذرم

*Kendime ne yapmışım? Ben nasıl kaybolmuşum?
Yine kendime varıyorum, kendimden geçtikten sonra*

Kayser Eminpûr'un şiirinin her üç döneminde ortak olan istiare (mecaz kümelenmesi) ise "kanat ve uçuş / بال و پرواز" eksenindedir. Neredeyse üç dönemin şiirlerinde de bu mecaz genişçe yer alır. "Kanat, tüy, güvercin, kafes, kuş, kelebek, kanat çırpamak, kanat açmak, kartal, doğan kuşu" gibi unsurlar Eminpûr'un şiirinde temel unsurlarıdır.³⁵ Onun şiirlerinde, kendi ülkesinin gerçekliğinin yanı sıra, klasik Fars şiirinin esas konuları arasında

³⁴ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 37-38.

³⁵ Futûhî, "Se Sedâ, Se Reng, Se Sebک der Şi'r-i Kayser Eminpûr", s. 19.

yer alan evrensel değerler de önemli yer tutar. Sabır, samimiyet, kadirşinas olmak, tevazu sahibi olmak, adalet, müsamahalı olmak gibi konular bunların başında gelir.³⁶ Eminpûr'un aşağıda yer alan mısraları, onun hayata bakışı konusunda fikir verici özelliktedir.

زندگی، ترکیب شادی با غم است
دوست می دارم من این پیوند را
گرچه می گویند: شادی بهتر است
دوست دارم گریه با لبخند را³⁷

*Hayat, mutlulukla gamın terkibidir
Ben bu birleşimi seviyorum
Gerçi derler hani: Mutluluk iyidir
Ağlamayı gülmekle birlikte seviyorum*

3. Kayser Eminpûr'un Etkilendiği Şahsiyetler ve Şiirlerinde Telmih

Eminpûr, şiirlerinde birçok kişiye ve hadiseye telmihte bulunur. Onun telmihte bulunduğu ya da beyitlerini iktibas ettiği şairler arasında Mevlânâ, Hâfız ve İkbâl en dikkat çekenleridir. O, Hâce Abdullah-i Ensârî ve Ali Şeriatî gibi şahsiyetlerin sözlerine de telmih yapmıştır. Etkilendiği klasik şairlerin yanı sıra, bu şiirin birçok mazmunu da onun manzumelerinde görülür. Kayser Eminpûr, *Âyinehâ-yi Nâgehân* adlı kitabının başında Aynulkudât el-Hemedânî'den (ö. 1131) bir alıntı yapar ve ilgisi sebebiyle şiirlerinde çok defa ona telmihte de bulunur.³⁸

Eminpûr'un şiirinde *Kur'an-ı Kerim*'in kıssalarına da telmihler yapılır. Eminpûr'un şiirinde *Kur'an-ı Kerim*'e yapılan telmihler, onun şiir kitaplarının adında da görülebilmektedir.³⁹ *Teneffus-i Sobh* kitabının ismi *Kur'an-ı Kerim*'deki Tekvir Suresinin (17-18) “و اللیل اذا عسعس. و الصبح اذا تنفس” /Andolsun, yöneldiği zaman geceye. Andolsun, aydınlandığı zaman sabaha” ayetlerine dayanır. Yine *Destûr-i Zebân-i Aşk* kitabında Hazreti Yusuf kıssasına telmih vardır. “روایت رویا / Rüyanın Rivayeti” başlıklı şiirde Yusuf Suresinin beşinci ayetinin bir kısmı şiirde epigraf olarak iktibas edilmiştir.⁴⁰

³⁶ Mabûdî, Akdâyî, “Câmieşinâsî-yi Erzîşâ ve Zıdd-i Erzîşâ der Eş'âr-i Kayser Eminpûr”, s. 219-222.

³⁷ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 515.

³⁸ Beneşe Feyzî, “Şi'r-i Kayser”, *Ruşd-i Zebân ve Edeb-i Fârsî*, Sayı: 94, 1389 hş., s. 30.

³⁹ Mukaddem, “Novâverî der Şi'r-i Kayser Eminpûr”, s. 149.

⁴⁰ İsmâîl Nâdirî, Muhammed Mehdî Rûşen, Numân Onak, “Dagdeğhâ-yi İctimâf-yi Şi'r Kayser Eminpûr”, *Faslnâme-i Pejûhîşâ-yi Edebî ve Belâğî*, Sayı: Yıl: 2, Sayı: 1, 1392, hş., s. 85.

فرزندم!
 رؤیای روشنت را
 دیگر برای هیچ کسی بازگو مکن!
 - حتی برادران عزیزت -

Yavrum!
Apaçık rüyanı
Bundan böyle anlatma kimselere
-Hatta sevgili kardeşlerine bile -

می ترسم
 شاید دوباره دست بیندازند
 خواب تو را
 در چاه
⁴¹شاید دوباره گرگ...

Korkarım
Bir kez daha alay ederler
Senin rüyanla
Kuyuda
Belki tekrar kurt...

Eminpûr, ülkesinde verilen özgürlük mücadelesi etrafında gençleri bilinçlendirmek için Hazreti İbrahim ve İsmail kıssasına da telmihte bulunur. Bu konuya, onun *Teneffus-i Sobh* kitabında yer alan “ غزل تقویم ها / Takvimlerin Gazeli” başlıklı şiirinden bir pasaj örnek verilebilir.⁴²

دل در تب لبیک تاول زد ولی ما
 لبیک گفتن را لبی هم تر نکردیم
 حتّی خیال نای اسماعیل خود را
⁴³همسایه با تصویری از خنجر نکردیم

Gönül lebbeyk demeyi arzuladı fakat biz
Lebbeyk demekle de dudağımızı ıslatmadık
Hatta kendi İsmail'imizin ayrılığının hayalini
Hançerden bir tasvirle komşu yapmadık

Hız. Âdem ve onun çocukları olan Habil ve Kabil kıssası da Eminpûr'un telmihte bulunduğu hadiseler arasında yer almaktadır. Onun *Âyinehâ-yi*

⁴¹ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, İntişarât-i Morvârîd, Tahran 1393 hş., s. 10.

⁴² Nâdirî, Rûşen, Onak, “Dagdeğhâ-yi İctimâî-yi Şi'r Kayser Eminpûr”, s. 88.

⁴³ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 392.

Nâgehân adlı kitabında yer alan “ نه گندم نه سیب / Ne Buğday Ne de Elma” başlıklı şiiri buna örnek gösterilebilir.

نه گندم و نه سیب

آدم فریب نام تو را خورد

*Ne buğday ne de elma
Âdem senin adına aldı*

از بی شمار نام شهیدانت

هابیل را که نام نخستین بود

دیگر

این روزها به یاد نمی آورد

هابیل

نام دیگر من بود

یوسف، برادر من نیز

تنها به جرم نام تو

چندین هزار سال

⁴⁴زندانی عزیز زلیخا بود...

Senin sayısız şehitlerinden

Habil ki ilk isimdi

Artık

Bu günler hatırlamıyor

Habil

Benim diğer adımdı

Yusuf, kardeşim de

Senin adının günahıyla

Birkaç bin yıl

Züleyha'nın Azizi'nin esiriydi

Kayser Eminpûr'un şiirlerinde milli (ulus anlamında) göndermelerden ziyade dinî göndermeler ön plandadır. Klasik ya da çağdaş dönem Fars şairlerinin vazgeçemedikleri İslâm öncesi İran kahramanları, Eminpûr'un şiirlerinde neredeyse yok gibidir. Bunun yerine onun şiirinde Mehdi'nin gelişi ve Ramazan bayramı gibi dini hususiyetler karşımıza çıkmaktadır. *Der Kûçe-yi Âfitab* kitabında yer alan “ مهمانی / Misafirlik” başlıklı şiir bunun en güzel örneklerindedir.

⁴⁴ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 264.

عید است و دلم خانه ویرانه بیا
 این خانه تکاندیم ز بیگانه بیا
 یک ماه تمام میهمانت بودیم
 45 یک روز به مهمانی این خانه بیا

Bayramdır, gönlüm yıkık bir harabedir gel
Temizledik bu evi yabancından gel
Tam bir ay senin misafirindik
Bir gün olsun bu eve misafirlîğe gel

4. Kayser Eminpûr'un Şiirlerinde Atasözleri ve Deyimler

Şairlerin nasıl bir kişiliğe sahip oldukları hem okurlarının hem de edebiyat araştırmacılarının merak ettiği konular arasında yer alır. Kayser Eminpûr'un samimi ve içten bir kişiliğe sahip oluşu, onu yakından tanıyanların üzerinde durduğu hususlardandır. Yakından tanıyanlara göre Eminpûr, samimiyetsiz tavırlardan son derece uzak duran ve bu özelliklere sahip insanlardan hoşlanmayan bir mizaca sahipti. O, şöhret çabasında olmamış ve makam ve mevki elde etmekten uzak durmuştur. Onun üslubunu ve şiirini okuyucusunun nezdinde beğenilir kılan bir başka özellik ise günlük dili kullanmasıdır. Atasözlerinden yararlanması, kinayeye başvurma, halk dilini ve halkın bakışını şiirlerine yansıtması, Eminpûr'un halkla kurduğu samimi münasebetin göstergesidir. *Edebiyyât-i İmrûz-i İrân* adlı kitabında Muhammed Hukûkî'nin de işaret ettiği üzere, onun özellikle inkılâp sonrası gazellerinde halk söyleyişine yakınlaşma görülmektedir.⁴⁶ *Âyînehâ-yi Nâgehân* adlı kitabında yer alan beyitlerinde bu özelliğini açık olarak görebilmekteyiz.

حرفی است عامیانه که می گویند:

« تقدیر هر کسی را

از پیش، روی لوح جبینش نوشته اند.»

47 بگذار عامیانه ببندیشیم!

Amiyane bir sözdür ki şöyle derler:
"Herkesin kaderini
Önceden, alnına yazmışlar"
Bırak da amiyane düşünelim.

⁴⁵ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 422.

⁴⁶ Feyzî, "Şi'r-i Kayser", s. 31; Mabûdî, Akdâyî, "Câmieşinâsî-yi Erzîşâh ve Zıdd-i Erzîşâh der Eş'âr-i Kayser Eminpûr", s. 219.

⁴⁷ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 320.

...

از من گذشت
 اما دلم هنوز
 با لهجه محلی خود حرف می زند
 با لهجه محلی مردم
 با لهجه فصیح گل و گندم⁴⁸

*Benden geçti
 Fakat gönlüm hâlâ
 Kendi mahalli lehçesiyle konuşuyor
 Halkın mahalli lehçesiyle
 Çiçek ve buğdayın fasih lehçesiyle*

Kayser Eminpûr'un bütün şiirlerinde atasözlerine, kinayelere ve halk inanışlarına yer verdiği elbette söylenemez. Onun özellikle ilk dönem kitapları olan *Teneffus-i Sobh* ve *Âyinehâ-yi Nâgehân* kitaplarında bu özellikler çok daha azdır. Şairin kendisinin de verdiği derslerde ifade ettiği üzere, ilk şiirleri yaşadığı dönemin bir sonucu olarak daha çok savaş teması üzerinedir. Bu sebeple, ilk kitapları henüz şairin kendine özgü bir üslup kazandığı kitaplar değildir. Nîmâî tarz olarak kabul edilen şiirlerinde de bu kullanımlar azdır. Fakat klasik tarza yakın olan şiirlerinde (*Golhâ Heme Âftâbgerdânend* ve *Destûr-i Zebân-i Aşk*) atasözü, kinaye ve halk söyleyişleri daha çok göze çarpar.⁴⁹ Kayser Eminpûr'un kullandığı atasözlerine örnek olarak ise şunlar verilebilir:

این آسیاب کهنه به نوبت نیست⁵⁰

Bu eski değirmen (dünya) sırayla değildir

یک عمر دویدیم و لب چشمه رسیدیم
 خشکید و به یک جرعه چشیدن نرسیدیم⁵¹

*Bir ömür koştuk ve çeşmeye vardık
 Kurudu ve bir yudum tatmaya varamadık*

⁴⁸ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 323.

⁴⁹ Feyzî, "Şi'r-i Kayser", s. 32.

⁵⁰ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 289.

⁵¹ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 220.

سوخت دست و بال ما از این همه

کاسه های داغتر از آش ها⁵²

*Yandı elimiz ve kanadımız bütün bu
Yemekten daha kızgın olan kâselerden*

5. Kayser Eminpûr'un Şiirlerinde Söz Sanatları ve Kafiye

Klasik dönemde, bir metnin şiir sayılabilmesi için taşıdığı duygu ve düşüncenin yanı sıra ölçülü ve kafiyeli olması esas kabul edilmiştir. Hatta İranlıların çoğunluğuna göre vezin ve kafiyeye sahip olmayan sözler şiir olarak kabul görmemektedir.⁵³ Günümüze gelindiğinde, şiirin kafiyeli ve vezinli olup olmaması konusunda farklı yaklaşımlar dile getirilmiş ve bir ölçü ve kafiyeye sahip olmayan metinler de şiir olarak adlandırılmıştır. Çağdaş Fars şiirinde gelenekle modernlik arasında bir yerde konumlanan Kayser Eminpûr, form olarak klasik fakat muhteva olarak bugünün şiirini yazmıştır. Eminpûr, Ahmed-i Şamlû'nun temsilcisi olduğu "şî'r-i sepîd/serbest şiir" anlayışını reddetmemekle birlikte bazı eserlerinde vezinsiz şiir yazmamıştır.⁵⁴

Kayser Eminpûr'un şiirlerinde dikkat çeken en belirgin özelliklerden birisi de kelimelerle son derece ilgili bir şair olmasıdır. Bilindiği üzere, şiirin en önemli malzemesi kelimelidir. Kelime, şairin duygu ve düşüncelerini dile getirmek için şiirinde kullandığı maddi bir malzemedir. Dil ve kelime üzerine yoğunlaşan, dil oyunlarını seven kimi şairler, kelimelerden sadece duygu ve düşüncelerini ifade etmek için yararlanmakla yetinmezler ve kelimelerin kendisiyle oynamak suretiyle bir şiir oluşturma yoluna giderler. Eminpûr, kimi şiirlerinde adeta kelimelerle oynayarak şiir yazar. Kelimelerle oynaması, onun şiirinde farklı bir atmosfer oluşturur. Eminpûr için "kelimelere âşık bir şair"⁵⁵ denilmesi bu bakımdan anlamlı bir nitelendirmedir. Onun seçtiği kelimeler sade, ahenkli, anlaşılır, somut, yaygın ve günlük dilde kullanımda olanlardır.⁵⁶ Eminpûr'un şiirlerinde paradoks, tezat, ses uyumu (aliterasyon), tekrar, iç ve dış kafiye gibi unsurlar da anlamla uyumluluk gösterecek biçimde dikkatle kullanılır.⁵⁷

⁵² Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 59.

⁵³ Mâh Nazarî, "Mûsîkî-yi Eş'âr-i Kayser Eminpûr", *Faslnâme-yi Tahassûsî-yi Zebân ve Edebiyyât-i Farsî*, Sayı: 5, 1389 hş., s. 152. İslâmî edebiyatta kafiye verilen değer in ifadesi olarak, kafiye ile ideal hayat algısı arasında bir bağ kurulmaya çalışılmıştır. Bk. İsmail Bayer, "Klasik Arap Edebiyatı Kafiye Kurallarının Hayat Anlayışına Yansıtılması: Zemahşerî'nin Kafiye Makâmesi Örneği" *EKEV Akademi Dergisi*, Sayı: 66, 2016, s. 357-366.

⁵⁴ Nazarî, "Mûsîkî-yi Eş'âr-i Kayser Eminpûr", s. 140.

⁵⁵ Nazarî, "Mûsîkî-yi Eş'âr-i Kayser Eminpûr", s. 138.

⁵⁶ Nazarî, "Mûsîkî-yi Eş'âr-i Kayser Eminpûr", s. 156.

⁵⁷ Nazarî, "Mûsîkî-yi Eş'âr-i Kayser Eminpûr", s. 139.

Kayser Eminpûr'un aşağıda verilen “ حرفی از نام تو / Adından Bir Harf” başlıklı gazeli, onun söz sanatlarına bakışının en güzel örneklerinden biridir.

ناگهان دیدم سرم آتش گرفت
سوختم، خاکسترم آتش گرفت

*Aniden gördüm başım tutuştu
Yandım, külüm tutuştu*

چشم وا کردم، سکونم آب شد
چشم بستم، بسترم آتش گرفت

*Gözümü açtım, sükûtum eridi
Gözümü kapattım, yatağım tutuştu*

در زدم، کس این قفس را وانکرد
پر زدم، بال و پر آتش گرفت

*Kapıyı çaldım, kimse açmadı bu kafesi
Kanat çırdım, kolum kanadım tutuştu*

از سرم خواب زمستانی پرید
آب در چشم ترم آتش گرفت

*Başımdan kış uykusu uçup gitti
Islak gözlerimde su tutuştu*

حرفی از نام تو آمد بر زبانم
58 دستهایم، دفترم آتش گرفت

*Senin adından bir harf geldi dilime
Ellerim, defterim tutuştu*

Kayser Eminpûr'un bu şiirin kafiyesi “ سرم، خاکسترم، بسترم و پر ” şeklinde kurulmuş; redif olarak ise “ آتش گرفت ” tercih edilmiştir. Şefii Kedkenî'nin ifadesiyle “Başka hiçbir edebiyatta Fars edebiyatındaki kadar yaygın bir özellik olmayan redif”, her ne kadar şairin düşünce ve hayal dünyasını sınırlandırıcı bir unsur olarak görülse de, Eminpûr'un şiirlerinde çokça yer almaktadır.⁵⁹ Yukarıda yer alan şiirin mısraları arasındaki ritim ve ahengin sağlanması için “ در زدم، پر زدم، چشم بستم ” fiilleri kullanılmıştır. Şiirdeki tenasüp sanatının sağlanabilmesi açısından ise “ آتش، خاکستر، سوختن ” gibi klasik

⁵⁸ Kayser Eminpûr, *Mecmûa'-yi Eş'âr*, s. 299.

⁵⁹ Nazarî, “Mûsîkî-yi Eş'âr-i Kayser Eminpûr”, s. 150.

Fars şiirinin en yaygın kavramları seçilmiş, tezat açısından ise “واکرد، بستم، وا نکرد، آب و آتش” bir arada kullanılmıştır.⁶⁰

Şiirin kafiyeli olması, özellikle klasik şiirde olmazsa olmazdır. Beytin son kelimesi olan kafiye, şiirin zevkini tamamlayan bir unsur olmasının yanı sıra sonraki beyit ya da mısra için bir dayanak oluşturur. Kafiye, şiir için zihinsel ve anlamsal bir armoni (ahenk) oluşturur.⁶¹ Eminpûr'a göre kafiye, şairin ayak bağı ve sebk-i hindî üslubundaki gibi şiirin anlaşılmasını güçleştiren bir unsur değildir.⁶² O, hem klasik şiirlerinde hem de Nîmâî tarzındaki şiirlerinde vezin ve ritme son derece bağlıdır. Eminpûr da, tıpkı ritimsiz şiiri, üstü başı çıplak insana benzeten Nîmâ Yûşîc'in ifadelerinde olduğu üzere “kâinattaki hiçbir şeyin ritimsiz olmadığı, hatta çatışmanın bile bir başka ritim yakalamak için yaşandığı”⁶³ düşüncesindedir. Eminpûr, kafiye ve anlam arasında bir tercih yapılması gerektiğinde, anlamdan yana tavır alan bir şairdir. Onun şiirinde, kafiye şiirden doğmaktadır. Ona göre dil, kendinden başka hiçbir şeyden emir almaz.⁶⁴

Sonuç

Kayser Eminpûr'un ilk dönem şiirlerinde şair, toplumun sesinin ve beklentilerinin sözcüsüdür. Yaşadığı dönemde, ülkesinin sahip olduğu siyasi ve sosyal atmosfere yabancı kalmamış, şiirlerinde bu durumu tasvir etmeyi görev bilmiştir. Ülkesindeki atmosferin değişmesi ve Irak-İran savaşının sona ermesiyle birlikte onun şiirinin atmosferinde de bir değişim yaşanmıştır. Eminpûr'un olgunluk dönemi eserlerinde ise, şairin sesi toplumu kendi peşinden sürükleyebilecek özelliklere sahiptir. Bugün İran'da onun en çok beğenilen şiirlerinin önemli bir kısmı bu döneme ait olanlarıdır. Şairin 2000 yılında geçirmiş olduğu trafik kazası ve sonrasındaki uzun tedavi sürecinin de şiirinin derinlik kazanmasında etkisi bulunmaktadır.

Eminpûr, şiirinde son derece sade bir dil kullanmış olmakla birlikte kelimelerle oynamayı seven bir şairdir. O, anlatımlarında atasözleri ve deyimlerden yararlanmış ve şiirlerinin konusuyla uyumlu biçimde çok sayıda telmihe de başvurmuştur.

Hem klasik ve hem de çağdaş şiirin özelliklerini barındıran Eminpûr'un manzumelerinde, gerek klasik ve gerekse çağdaş İran şairlerinin aksine, ulus bilinci anlamında duyarlılıktan ziyade, insani ve İslâmî duyarlılık esas olduğu söylenebilir. Onun son dönem şiirlerinde, savaşta zafer kazanmak düşüncesi, savaşta karşı zafer idealine dönüşmüştür.

⁶⁰ Nazarî, “Mûsikî-yi Eş'âr-i Kayser Eminpûr”, s. 142.

⁶¹ Nazarî, “Mûsikî-yi Eş'âr-i Kayser Eminpûr”, s. 146, 148.

⁶² Feyzî, “Şi'r-i Kayser”, s. 31.

⁶³ Nazarî, “Mûsikî-yi Eş'âr-i Kayser Eminpûr”, s. 149.

⁶⁴ Niyâ, “Murûrî ber Kârname-yi Şi'r-i Kayser Eminpûr”, s. 146.

Kaynakça

Balcı, Musa, “Çağdaş İran Şairlerinden Kayser Eminpûr’un Poetika Temalı Şiirleri Üzerine”, *UMTEB IV. Uluslararası Mesleki ve Teknik Bilimler Kongresi*, Erzurum 2018.

Balcı, Musa, “Çağdaş İran Şiirinde Savaş ve Kayser Eminpûr’un Savaş Temalı Şiirleri”, *Turnalar Dergisi*, Sayı: 72, 2018.

Bayer, İsmail, “Klasik Arap Edebiyatı Kafiye Kurallarının Hayat Anlayışına Yansıtılması: Zemahşerî’nin Kafiye Makâmesi Örneği” *EKEV Akademi Dergisi*, Sayı: 66, 2016.

Eminpûr, Kayser, *Aşk Dilinin Grameri* Çeviren: Prof. Dr. Ali Güzelyüz, Demavend Yayınları, İstanbul 2013.

Eminpûr, Kayser, *Mecmûa’-yi Eş’âr*, İntişarât-i Morvârîd, Tahran 1393 hş.

Feyzî, Benefşe, “Şi’r-i Kayser”, *Ruşd-i Zebân ve Edeb-i Fârsî*, Sayı: 94, 1389 hş.

Futûhî, Mahmûd, “Se Sedâ, Se Reng, Se Sebk der Şi’r-i Kayser Eminpûr”, *Edeb Pejûhi*, Sayı: 5, 1387, hş.

Kırlangıç, Hicabi, *Meşrutiyetten Cumhuriyete İran Şiiri*, Hece Yayınları, Ankara 2014.

Mabûdî, Ferehnâz; Akdâyî, Tûrec, “Câmieşinâsî-yi Erzîşhâ ve Zıdd-i Erzîşhâ der Eş’âr-i Kayser Eminpûr”, *Faslnâme-yi Tahassûsî-yi Zebân ve Edebiyyât-i Farsî*, Sayı: 15, 1396 hş.

Muhammedî, Muruvvet, “Berresî-yi “Men”hâ-yi Şi’ri-yi Kayser Eminpûr”, 1379 hş..

Mukaddem, Suheylâ Selâhî, “Novâverî der Şi’r-i Kayser Eminpûr”, *Pejûhişnâme-yi Zebân ve Edebiyyât-i Fârsî*, Yıl: 2, Sayı: 6, 1389 hş.

Nâdirî, İsmâîl; Rûşen, Muhammed Mehdî; Onak, Numân, “Dagdagehâ-yi İctimâî-yi Şi’r Kayser Eminpûr”, *Faslnâme-i Pejûhişhâ-yi Edebî ve Belâğî*, Sayı: Yıl: 2, Sayı: 1, 1392, hş.

Nazarî, Mâh, “Mûsikî-yi Eş’âr-i Kayser Eminpûr”, *Faslnâme-yi Tahassûsî-yi Zebân ve Edebiyyât-i Farsî*, Sayı: 5, 1389 hş.

Niyâ, Sâye İktisâdî, “Murûrî ber Kârname-yi Şi’ri-yi Kayser Eminpûr”, *Nâme-yi Ferhengistân*, Sayı: 36, 1386 hş.